

A Magyar Nyelvtudományi Társaságban *Pais Dezső* ismertette a Pécsért nemcsakára megjelenő *Ómagyar olvasókönyv*-et, melyet Jakubovich Emillel együtt szerkeszt és melyben végre együtt találjuk majd a magyar nyelv legrégebb, nemcsak összefüggő, hanem szórványos emlékeit is az arab írótól kezdve a középkor végéig. A magyar nyelv minden barátjának melegen ajánljuk ezt a szigorú tudományossággal készített, mégis regényesen érdekesítő gyűjteményt.

Ugyanezen az ülésen *Tremel Lajos* mutatta be érdekes tanulmányát az oláh-szláv oklevelek magyar kölcsön-szavairól. Mindaddig senki sem méltatta kellő figyelemre a moldvai és havasalföldi vajdák XIV. és XV. századi okleveleit az oláh és magyar nyelvtörténet szempontjából. Tremelnek sikerül kimutatnia, hogy ez oklevelekben már a XIV. századtól kezdve megvannak a magyar jogi, hadi, városi és általános műveltség ugyanazon szavai, melyek ma is élnek az oláh nyelvben (vitéz, hitlen, apród, örök, pohárnok, álnok, fegyvernök, lakás, város, soltész, bíró, vám, kezes, fogad, határ stb). Mind-ebből azt az egészen valószerű következtetést vonja le, hogy az oláhság városi és közjogi kultúrája magyar hatás alatt a XIV. századtól kezdve fejlődik ki a havasokon túl. De mit szólnak majd mindehhez az erdélyi bennszülött rómaiság dogmájának rettenthetetlen hívei, az oláh nyelvészek és történészek? Bizonyára kézlegyintéssel intézik el ezt az érdekes tudományos tanulságot is.

Igen érdekes meglepetéssel szolgált ugyanezen az ülésen vitéz *Házy Jenő*, a vidéki levéltárosok mintaképe, ki Sopron városának levéltárából egymásután keríti elő a magyar történelem kincseit, miután városának levéltárát mintaszerűen rendezte és tudományos kiadványokban ismertette. Most egy XV. századi városi jegyzőkönyv fedeléről olvasta le a legrégebb magyar szerelmes versikét:

*Virág, tudjad, tőled el kell mennem,  
És te irtetted kell gyászban öltözmem . . .*

Az írás alapján azt is megállapította *Házy Jenő*, hogy egy *Guggelweit János* nevű városi jegyző írhatta azt a könyv táblájára, már pedig ez a derék polgár 1495-ben már néhány mondatik. Megismétlődött tehát *Kreizell János* körmöcbányai jegyző esete, ki ép a minap itt szóba hozott *Supra agnő*

sorait jegyezte le, csakhogy ezúttal még régebbi szöveget kaptunk és kétség-telenül szerelmes verset, melynek két során is fel lehet ismerni a későbbi magyar úri költés elegikus stílusát. S mikor kedves Sopronunkat üdvözöljük, hogy ilyen kitűnő történeti érzékel menti meg a magyar művelődés kincseit, fájdalommal kell gondolnunk egyes magyar — színmagyar — városokra, megyékre, ahol selejtezés címen történeti okmányokat mázsaszámra adnak el piaci pakolópapírnak!

Mi sem bizonyítja jobban, mennyire szükség volt a múzeális törvényre, mely az ilyen vad dűlást kétségtelenül megnehezíti.

A régészeti társulat minapi ülésén pedig bebizonyult, hogy a kiváló szegedi író: *Móra Ferenc*, ki szegedkörnyéki ásatásairól adott számot, talán még jobban forgatja a régészsádot, mint a tollat. Szeged városa ugyanis felismerte az egyedüli módot, mellyel nemcsak hivatalosan, hanem tudományosan is egyetemi várossá lehet: nem kímélve a pénzt, biztató jelek alapján hozzáfogott Szeged környékének régészeti felkutatásához. Az ásatás eredménye igazolta, hogy mint Pécsen, itt is a lehető legrégebb kultúra talajára került az Alföld egyeteme: míg az egyik határban gyönyörű honfoglaláskori temetőre bukkant *Móra Ferenc*, egy másik pusztán népvándorláskori telep került felszínre és végül kiderült, hogy a mai Szőreg egyenesen egy legrégebb-bronzkori telepre és temetőre épült, ahonnan garmadával ássák ki a leleteket olyan számban és minőségben, mely még a bronzkorban első helyen álló Magyarországon is ritkaság számba megy. Ha így folytatja Szeged, ki meri kétségbe vonni, hogy itt a kultúra gyökerei csak a talaj felszínébe nyulnak alá? S a szegedi egyetem boldog lehet, hogy ilyen szilárd történelmi alapot nyer jövő munkájához.

*Eckhardt Sándor.*

### Színházi szemle.

A Nemzeti Színház néhány évvel ezelőtt emlékezetesen szép előadásban újította fel Beaumarchais két *Figaro*-darabját és a későbbit, gazdagabbat és mélyebbet, a *Figaro házasságát*. Most ennek korábbi pár-darabját, *A szevillai borbélyt* tűzte műsorra csupa új szereplővel, merőben új diszletekkel és lényegbevágóan új rendezői fel-fogással. Játékstílus tekintetében any-

nyira elkanyarodtak a legutóbb követett elvektől, hogy el sem bírom képzelni (aminek pedig elképzelhetőnek kellene lennie) a két darabnak egymást követő két estén való bemutatását. Való, hogy Beaumarchais játékos kedve is a pár évvel utóbb írt *Mariage*-ig valamelyest megfanyarodott, hangja egy fokkal realiztikusabbá vált, de hogy merőben hangnemet cserélt volna, hogy commedia all' improviso-íróból szatirikus vígjátékíróvá lett volna, arról szó sincs. Már pedig a Nemzeti Színház mostani felújítása *A sevillai borbélyt* határozottan a *farcerie* hangnemébe írta át. Esztendeje nálunk járt Podrecca maestro olasz bábjátékos-társulata, ennek műsorán is szerepelt egy feledhetetlenül bájos *Sevillai borbély*-előadás, szélső opera buffa-stílusban: az övéknél kedvesebb Rosinát, szeretetreméltóbb Figarót el sem lehet képzelni. A Nemzeti Színház most mintha ennek a bábszínházi varázsnak hatása alá került volna: színpadára mintegy életnagyságúvá növelt hőkm-színházat ügykezett varázsolni. Igyekezete sikerült is, noha egy kissé — Beaumarchais rovására.

Bizonyos, hogy ennek a jellegzetesen tizenharmadik századvégi írónak stílusába ilyfokú irrealitást vegyíteni szervesen nem, csak erőszakosan lehet. De a mai színjátszás egy kis erőszakoságtól nem szokott megijedni. Beaumarchais kortársa, az olasz Goldoni, maga volt az, ki a commedia dell'arte színpadi szabadosságának véget vetett, de napjaink rendezői lendülete őt sem kíméli meg: a bécsi Theater in der Josefstadtban láttam egy Reinhardt-féle Goldoni-újrafogalmazást, tökéletes Hanswurstiáda-stílusban. Annyi különben tagadhatatlan is, hogy mind a régi «csel»-vígjátékok — még a Molière-éit sem véve ki — mai színpadon meglehetősen naivul hatnak, s ez nem az a naivság, aminek külön stílusszépsége van. Itt arról van szó, hogy helyzeteiket, technikájukat az utánzők századokon át annyira kizsákmányolták és elcsépelették, hogy e tekintetben most már jóformán maguk az ősminták és források tetszenek halvány, primitív utánzatoknak. A *sevillai borbélyt* pedig Rossininak úgy szólván megszakítás nélkül napirenden lévő, elnyúlhatatlan vígoperája is szövegkönyv formájában ugyancsak lejáratta (a *Figaro házasságára* ez is kevésbé áll). A mai rendező tehát könnyen arra csábul, hogy ezen a hervadt-

ságon a színek némi tudatos élénkítésével, a hangerősség némi szándékos fokozásával iparkodják segíteni.

Ezt tette a Nemzeti Színház is. Díszleteit a meséskönyvek stílusához közelítette, hogy a keretükben történődők irrealitását már ezzel is hangsúlyozza. Jelmezek dolgában is tág teret nyitott a mese-illusztrátori képzelemnek, s ehhez igazodtak az arc-maszkok is: a szerelmesek tündérien szépek, az ármanyosok «borzalmasan» rútak igyekeztek lenni, maga a fürge Figaro is groteszk ragasztott orr mögül forgatta ravasz szemét. Mindezt egyik tekintélyes színikritikusunk keményen megrotta s az egészet olesó pojáca-fogásnak bélyegezte. Mi ezzel a puritán állásfoglalással nem bírnak merőben egyetérteni. Nemzeti színházi művészeinknek a groteszk területén is van annyi választékosságuk és finomságuk, hogy ríktó plakátstílusba ne tévedjenek. Nem tévedtek most sem, az előadás — ha minden realitáson túltette is magát — tele volt gráciával, könnyedséggel és egyéni leleménnyel.

Az élen Uray Tivadar jeles Figarója vezetett, igen jól rajzolta a mozgékony szolgálatkésztséget, de azt is, hogy e buzgó mentorkodás nem épen — önzetlen szívügye. Különösen azzal remekelt, ahogy egy-egy csipős vagy fitymáló megjegyzést nagy mohósággal tárgytalanná igyekezett tenni, bölcsen magára parancsolva a fidelis, alázatos mosolyt. Ezzel megadta az alak hamisítatlan, Beaumarchaisi zamatát. Sugár Károly Bartolóját mintha a *Contes drolatiques* lapjairól vágták volna ki, magatartásában — minden ügyefogyottsága mellett — volt valami zsarnokian félelmetes is. Hajdú Józseftől meg épen régóta nem láttunk oly finoman színezett alakot, mint aminőt most a kenetes, nagyképű és sunyi Basilióból formált.

Lehotay Árpád s Radó Mária szerelmes párja szemre megkapóan szép kettős volt. Lehotay valahogyan nem bírt egészen belemelegedni a játékos stílusba, kivált az alakoskodó mozzanatokban, Radó Mária ellenben az eredetileg nem is neki szánt szerrebben talán mindeddig legfigyelemreméltóbb sikerét aratta: finom, törékeny jelenség volt külsőre, az volt lélekben is, verdeső madárka Bartolo kalitkájában.

\*

A Vígszínház a csillagos-sávós amerikai lobogóval vágott neki ennek az

évadnak, mindjárt beköszöntől is egy tengerentúli bűnügyi tárgyalást prezentált (jelentékeny kasszasikerrel), s az idény folyamán még több újhazai termék bemutatásával biztat (majd azt írtam: fenyeget).

E készlet második szállítmánya most került a közönség elé. Címe: *A királyi család*, szerzői: Mister George Kaffmann és Miss Edna Ferber. Ez nem izgalmas bűnügy, bűn egyáltalán nincs benne, sőt még úgy is csak vajmi kevés. Izgalom: akad bőven, de abban is több a «külső zaj», mint a belső. Az örökös színpadi jövés-menés, házi és városi telefonberregés, lépcsőn-szaladgálás, ki- és becsomogolás, egyszerre-beszéles vagy -ordítózás: ez az egészben az «amerikai íz», mert egyébként az aprólékos környezetrajz, a tradicionalizmus szelleme, sőt általában a művészet kérdéseinek ílymértvű feszegetése: mindez valóban nem olyasmi, amit jellegzetesen amerikaiak szoktunk érezni. Mintha a szerzők ezúttal meg akarták volna mutatni, hogy az ő fejük is képes fájni olyan dolgokért, amiket a megvéhnédt Európában fontosaknak tartanak.

Hanem azért ez a «fejfájás» nem valami heves. A felvetett kérdésnek valami túlságosan végére nem járnak, mélyére nem tekintenek. A színészi véna örökletességét mutogatják egy nagyhírű színész-dinasztia rajzában, de sok újat ebben a vonatkozásban igazán nem mondanak; körülbelül csak ennyit: az alma nem esik messze a fájától. Az alma-ősa: Fanny Cavendish, a hajlott korában is csupa becsvagy, elpusztíthatatlan munkabírási tragika, tele őszinte meggyőződéssel és meggyőződéssel magára-szavalt frázissal. Leánya, Julie, most van pályája delelőjén, azon a határon, mikor naivahitelét erősen veszélyeztetni kezdi meléje serdült leánya. Julie áldozatot hozott hivatásának (ő már áldozatnak érezte, mit anyja még nem tartott volna annak): nem lett felesége az öt régóta ostromló, «wie im Buche steht» tökéletességű, de bohémizmussal nézve bizony egy kissé unalmas «gyémántkirály»-nak. Most, pályája fordulóján gondolkodóba esik, hogy nem kellene-e jóvátenni a régi mulasztást, megpihenvén a gyémántokkal kirakott polgári unalomban. Az ő leánya, Gwen, már nem is gondolkodik, ő a küszöbön sarkonfordul a magán-boldogság felé, egy ifjú és szintén unalmas plutokrata oldalán s a darab végén már egy kis pluto-

krata-jelöltet ringat a karján. Julie fivére, a hőbortos Tony, Hollywoodban hűtlenkedik az «elfilmesedés» útján. Mindez alapjaiban megrendíti a nagy Fanny dinasztia-ábrándjait s az általános zavart a család egy távolabbi, ripacs-ága, a Dean-házaspár, már-már arra használja fel, hogy a Cavendishek rovására méltatlanul előretörjön. De itt minden vihar valóban csak «egy pohár vízben» kavargog: Julie addig fogadkozik a szakítással, míg végül a valódi gyémántokkal szakít a színpadiak kedvéért, Tony egy kapóra jött szerepért lepedőárnyból visszaváltozik hús-vér színészé, s a gyerekasszony Gwen is kikunyorál az urától «egy, egyetlenegy» fellépést s a darab záróképében a családi tanács a dédmama elnöklete alatt már azon töri a fejét, hogy a kis tőzsdebizományos-sarjat miként lehetne esztendőre valami pályásszerpben debütáltatni. Fanny, mint aki népét elvezette az ígért földjéig, boldogan húnyja szemét örök álomra s ezen, de csakis ezen az áron meg halála percéig tervezett utolsó vidéki turnéjáról is lemond.

Jobb írók ebből a témából többet kiaknázhattak volna, különösen azokban a mozzanatokban, ahol a bohémek a polgárokkal kerülnek szembe. Itt nagyobb rést lehetett volna nyitni igazi belsejük felé. Ez nem történik meg: a polgári elem csak úgy eltávolítottatik a színpadról, mint valami feleslegessé vált kellék, a művészhad pedig továbbzajlik, de ez is csak inkább szavakban, mint lélekben.

A Vigszínház ragyogó előadásban találta fel a kissé konzervízú amerikai küldeményt. Az ezüsthajú Fanny alakjába Góthné játékaival szerepének nem sokat érő szövegén messze felülemelkedő grandiózitás került, valahányszor a színpadra lépett, mintegy biztosítékát nyújtotta annak, hogy nemzedékeit hetediziglen nem fenyegetheti az elpolgáriasodás komolyabb veszedelme. Varsányi Irén Júliája is nyilván nagyon meglepné a darab íróit, kik ez alakjuknak ily gazdag lelki életéről, meleg emberi igazságáról aligha álmodtak. Van egy jelenete, melyben leányának valómást tesz élete fájdalmas kettéhasadásáról művészi hivatása és egyéni boldogsága között. Ahogy ebben Varsányi Irén a Gwent játszó fiatal, pályakezdő Zombory Mercedesszel szemben állt s forró lírával mintegy kitárta belsejét: szinte a személyes érintettség sodrával áradtak ki szavai a nézőtérre.

Valahogy úgy éreztük: ez a jelenet kettejük között a darabtól, sőt a színpadtól függetlenül is megeshetnék. Itt Zombory Mercedesnek is szépen sikerült az átszellemült, odaadó hallgatás: nyilván maga is erősen hatása alá került a Varsányi Irén páratlanul szuggesztív játékának. Egyébként azonban ez a szép és kedves ifjú színész nő még nem bírja magát hiánytalanul átadni a színpadi életnek, egy-egy riadt, tanácskérő tekintettel még egyre-másra elszakad szerepének biztos egységétől és művészi épségétől. Somlay meg Hajmássy a két szürke pénzember alakjában kellő szerénységgel reménytelenkedett, Rajnay mulatságos dérral-durrall vonoltatta fel a házfelforgató Tonyt, Góth — ki fordítói s rendezői minőségben is eredményesen buzgólkodott — megmutatta, hogy az amerikai színgazgatóknak szívük is van, Gárdonyi és Gazsi Mariska pedig a ripacs-kettősben jóízűen veszekedik végig a darabot.

A díszlet mindvégig ugyanaz. Ezt Vörös Pál olyan pazarul felszerelte s főleg, olyan masszívan megépítette, mintha ő is arra gondolt volna, hogy még jó egynéhány Cavendish-ivadéknak kell szállást teremtenie.

\*

Egy «jőnevű» fiatal regényíró első színművén dolgozva kétségbeesetten felfedezi, hogy «kis barátáné» vigasztalanul unalmas s mellette jó drámát írni képtelenség (regényeinek — úgy látszik — nem ártott meg ez az unalom és ez az izgalom-hiány). Kapja magát s a kis nőt (ennek tudtán kívül) «átadja» régi barátjának, Julián bárónak. Ez nyilván csak társalkodónőre áhítozik, mert félévi külföldjárásuk alatt a társalkodáson túl nem merészkedik. Akkor azután hazajön, megtapasztalni, hogy íróbarátja hogyan áll nő, s hogyan dráma dolgában? Cudarul mind a kettőben: a nőt annyira visszakívánja, hogy a drámája érdekében máshonnan kínáló «vizgalmak»-ra egyáltalán nem is reflektál. Az «okos» Julián báró legott arra a megoldásra gondol, amit jó pestiül úgy mondanak: — «Vissza az egész!» — Csakhogy az ügyetlen jőnevű író vesztére kiböki, hogy a barátánőt ő maga trafikálta el a nemes barát-nak. Nagy sértődöttségi jelenet, akár a bécsi operettek második felvonásának fináléjában. A kis kóristány-barátán sértődöttségében ünnepelet, nagy színésznővé lesz Bécsben s ilyen minőségben környékezi meg újra az izgalmak

következtében drámáját egyszeriben befejező író, hogy a dráma főszerepét ő játszassa. Úgy is lesz. S minthogy a «jőnevű» írók a darabjuk főszerepét játszó színésznővel «jóban szoktak lenni»: itt is kiköszörültetik a megcsorbult boldogság. «*Hazudj, édes...!*» rebegi a megtért író, kinek tudniillik a multban a kis barátáné ellen az volt a fő kifogása, hogy nem tud hazudni. Most ellenben azt hiszi, hogy a nő hazudott, s máris boldog tőle, pedig a nő a valóságban most sem hazudott, csak a házibéke érdekében ráhagyja az e tekintetben tréfát nem ismerő íróra, hogy azt higgye, hogy hazudott. Eddig van, — ásó-kapa.

A kritikus — aki pedig nem barátja a nyegle élcelődésnek — hajlandó volna megkérdezni, hogy vajjon Andai Ernőnek ezt a Belvárosi Színházban bemutatott darabját miféle «vizgalmak» előzték meg? Mi jobbára csak azt az izgalmat érezzük meg rajta, hogy majd a közönség komolyan veszi-e azt az egész «játékon» eláradó műszentimentalizmust, amiben maga a szerző nyilvánvalóan nem hisz. Hogy az egész darab lélektani fából-vaskarika, az még enyhébb megítélés alá eshetnék (bár az ilyesmit sem igen lehet a színlapon a «játék»-műfajjelzéssel egyszerűen elintézni), öregebb hiba az, hogy a szerzőnek nincs egy mondatnyi közössége az egész ügygel, pedig a mondatokra ugyancsak ügyet vet, kínosan erőlködve, hogy azok hol Molnár Ferenc-i, hol meg Lakatos László-i fogalmazásban tündököljenek. Ha kezdő írónál az az érzés, hogy messze maradt a maga elgondolásától, szeretettel figyelem még a hibáit is s némi tiszteletet még a nem sikerült jószándéktól sem bírok megtagadni. De ha a kezdő író azt kívánja, hogy lelkem ügyvéde tegyem, ami neki nem lelkiügye, «jőnevű»-nek tartsam azt a színpadi írófiguráját, kinek még írósgága is valóságos inzultus az írók egyetemességére, az őszinteség szobrának azt a nőt, kinek egész beállítása maga a ferdeség és hamisság: akkor a «játék»-ba bele nem megyek.

Az előadók mindent elkövettek, hogy a preparátumban a vérkeringés illúzióját keltsék, a színház még kölcsön-szereplőkkel is megerősítette hadállásait. A vezető női szerepre visszahozták régi hajlékába Titkos Ilonát, de nem a legszerencsésebb ötlettel: ez az alak még épkezláb megformálásban sem váгна egyéniségébe. Szép alhangjával ugyan melegtónusú, díszes szönye-

get terített a szentimentális áradozások ijesztő üressége fölé, de ez a tartózkodó, szordinós alaphangú figura azért az ő fűszeres, nyugtalanul cikázó tehetségének «nem, nem ege». Delly írója olyan puha és kényelmes volt, hogy drámájának nagy vajudását hajlandók voltunk némi adag — lustaságnak tulajdonítani. Jávor Pál — kit megelőzőleg csak egyetlen szerepben láttunk a Magyar Színházban — itt is kellemes megjelenésű színésznek bizonyult, orgánuma is nemes anyagú, de beszédtechnikája — kivált helyes hangsúlyozás tekintetében — még iskolázásra szorul. Gózon százegyedikeszer is kedves volt egy százszor látott figurában, Szilágyi Marcsa kis kültelki démonja pedig figyelemreméltóan ötletes. Székely Gizi beugrással vállalta a «beérkezett» színész szerepét, s így is egészen elfogadható produkált. *Rédey Tivadar.*

### Képzőművészeti szemle.†

**A Kéve kiállítása.** Huszadik kiállítását rendezi a Nemzeti Szalonban a *Kéve*, ez a választékos művészeti egyesületünk. Alelnöke, *Benkhard* Ágost harmincnolc festményből álló gyűjteménnyel szerepel rajta. Benkhard a művészetünkben mindinkább kiszoruló naturalizmusnak egyik leglelkesebb és legtehetségesebb képviselője. Tájékepeket, portrékat, csendéleteket fest, tartózkodóan, gondos iparkodással. Néhol impresszionista hangsúlyokkal, de legtöbnyire inkább a tárgyi részletek felsoroló ábrázolásával. Nem szereti a nagy ellentéteket, jobbadán az átmenetek lágyan fátyolos finomságainak megfigyelője. Bizonyos formai keménységre és határozottságra vágyik, pedig épen az ellágyuló bensőség művészetének alapvonása. Helyel-közzel néha kissé száraz; naturalisztikus megfigyelésének részleteredményei pedig nem kapcsolódnak össze olyan metszően éles egységű képpé, mint Glatz Oszkárnál, de még ilyen esetekben is figyelemreméltó természetábrázoló.

A *Kéve* nem jelent korlátozott irányt, a naturalizmus képviselőivel megférnek benne békén az olyan erősen stílzálók is, mint amilyen *Barzó* Endre, aki afféle lázasan lobogó világot szeretne elélni varázsolni, mint egykor van Gogh. Formanyelvét még nem találta meg véglegesen, a «Fekete macska» neoprimitívizmusa, a «Bánya kép»-nek elrejtett kubizmuson épülő expresszionizmusa, vagy a «Négy jege-

nye» posztimpresszionizmusa egy ma még vívódó ábrázolótehetség formailag más és más irányban kilendülő kísérletezését mutatják. De ami a fő: mindnyája tehetséget árul el és határozottan reményekre jogosít.

A neoprimitíviségnek az expresszionizmus e fáradt hajtásának (mert hiszen az egykori tudattalan és friss primitívstől épen ez a lemondó fáradtsága különbözteti meg) nem érdektelen művelője *Friml* Géza. Ugyan-ebben az irányban ügyesen próbálkozik itt *Ecsödi* Ákos is.

Az idei Szinyei tájképdíj nyertese, *Paizs-Goebel* Jenő legújabb fejlődésének termékeit állította ki, melyeknek nagyon elkanyarodott egykori erőteljes naturalizmusától. A kifejezés mentől nagyobb erejéért ideges fanatizmussal küzdő, érdekes víziók ezek a képek; izgatottan komorak, mert egy beteljesedéshez nem jutó életvágy fájdalmairól beszélnek.

Ezzel ellentétben *Say* Géza tájképei életének és művészetének derűs egységét mutatják. Sötétben folyékony, áttestző és leves olajfestéke valósággal meglepő zománcos csillogásának ékköszzerű ragyogásával. *Say* szép tájképeket fest, az élet színes erejétől színesen felvillanókat, melyek még az élettelen dolgoknak is mozgékony életet adnak. Ecsetje könnyedén, szinte barokkos lendülettel kanyarog, persze ez a barokk nem az egykori, hanem az expresszionizmus feloldódó keménységének hullámvérése.

**A Nemzeti Szalon jubileuma.** Az elébb ismertetett, egyúttal a *Nemzeti Szalon* négyszázadik kiállítása, ami jubileum számába megy az immár harmincöt-éves művészegyesület történetében.

A Nemzeti Szalon 1894-ben alakult a Műcsarnok secessziójaként. Nem állott ugyan kifejezetten egy irány szolgálatába sem, hiszen alakulásának évében még alig lehetett volna nálunk új művészeti programot jelentő kiválasztásról szó. De valamiképpen mégis mozgott már akkor a föld, a művészek egy csoportja megérezte, hogy új idők kezdődnek, amelyek szabadabb és kevésbé kötött kiállítási alkalmakat kívánnak, mint a Műcsarnok tárlatai. Ennek a programnak megvalósításában legjelentékenyebb állomások voltak: *Rippl-Rónai* Józsefnek bemutatkozása 1898-ban, a *Nagybányaiak*-é 1901-ben, *Szinyei-Merse* Pálé 1905-ben, a *Nyolcak*-é 1911-ben.

De fontos szerepe volt a Szalonnak